

Själavård på väg

I bilen sker många viktiga samtal
berättar Ellinor Svensson

Tema: Guds ära

Bullbak, musik och svåra beslut – vi kan ära Gud på många olika sätt.

Tobias Lundmark, organist:

”När jag förstår att Gud skapar genom mig blir det inte knutet till min egen prestation”.

Nyfiken på ...

Linnéa Malmberg som får pris för Kyrkobladet – igen!

Boktips och pyssel

Njut av julens lediga dagar.

Välkommen i jul

Varmt välkommen till kyrkan för konserter,
gudstjänster och gemenskap i advents- och juletid.

STRÄNGNÄS STIFTSTIDNING

Portalen utkommer med 4 nummer per år och skickas till anställda och förtroendevalda i Strängnäs stift.

Upplaga: 3 600 exemplar

Utgivare: Stiftsstyrelsen i Strängnäs stift.

ANSVARIG UTGIVARE

Jimmy Åkerfeldt

REDAKTÖR

Marlene W Antonson

Strängnäs stift

0152-234 70

GRAFISK FORM

Pia Andersson

Strängnäs stift

0152-234 71

REDAKTIONSRÅD

Pia Andersson

Marlene W Antonson

Hanna Eliasson

Helena Inghammar

Agneta Larsson

Tobias Lundmark

Simon Tjärnen

KONTAKT

Portalen, Marlene W Antonson

Box 84

645 22 Strängnäs

strangnas.portalen@

svenskakyrkan.se

0152-234 00

HEMSIDA

svenskakyrkan.se/strangnasstift

ADRESSREGISTER

Portalen skickas till anställda och förtroendevalda som finns inlagda i Kyrksam. Adressändringar görs av respektive församling.

OMSLAG

Ellinor Svensson, Rönö

Foto: Magnus Aronson

”Ja se det snöar, ja se det...” men så var det borta igen. Underbart är kort brukar det ju heta – men vi slutar inte hoppas på en vit jul. Utomhus. Och en röd, glittrig jul inomhus. Fram för svulstiga psalmer enligt principen ”same procedure as last year”. Outtröttligt firar vi Jesusbarnets födelse som en påminnelse om att han kom till jorden precis som alla vi andra – men kommer med hopp för det vi inte kan åstadkomma själva.

MARLENE OCH PIA

Kommunicera på flera sätt

NYLIGEN lanserades Kornet, ett nytt intranät för Svenska kyrkan på alla nivåer. Det är ett i raden av IT-baserade informationsverktyg som vi ska lära oss. Inom varje enhet kommer anställda och förtroendevalda också att använda Teams för att kommunicera med varandra. Det övergripande syftet är förstås att underlätta, förbättra och göra informationsflödet säkrare.

STIFTSSTYRELSEN har under hösten beslutat om en ny rese- och mötespolicy för stiftsorganisationen som ett steg mot klimatneutralitet 2030. Förutom att välja det bästa färdmedlet ska digitala möten prioriteras, utom i ett antal fall där dialogen och den kreativa processen är särskilt viktig. För sammanträden gäller särskilda bestämmelser utifrån Kyrkoordningen.

KRIS- och beredskapsarbete syftar till att snabbt skapa en gemensam lägesbild och ibland är det tydligt att inget går upp mot det fysiska mötet inom rummets fyra väggar. Om det inte går måste vi försöka efterlikna det. I känsliga lägen är det extra viktigt att höra tonfall och tolka kroppsspråk. Ett bra informationsutbyte bygger på ömsesidighet och förtroende.

JIMMY ÅKERFELDT, STIFTS DIREKTOR

Innehåll

4-5. Sagt vid kyrkkaffet.

6-10. Stifta bekantskap med Ellinor Svensson, kyrkoherde i Rönö församling.

11. Boktips för härliga vinterdagar.

12. Stiftet runt.

13. Följ med och be.

14-19. Tema: Guds ära.
Vad innebär det att Gud vill bli ärad?

20-22. Att erkänna en annan maktstruktur än den som råder i världen. Fördjupningstext av Jan Eckerdal, teologisk rådgivare Sveriges kristna råd.

24-25. Så funkar gudstjänstböckerna.

26. Nyfiken på Linnéa Malmberg, prisvinnande kommunikatör i Järna-Vårdinge pastorat.

27. Kurser och utbildningar.

28. Biskop Johan skriver.

Torben tipsar om bra läsning ...

KLOKT. Jag vill tipsa om den tidigare kollegan Jan Eckerdals fördjupningstext. Han inbjuder till nya tankeperspektiv med utgångspunkt i den egna människan. Sidorna 20–22.

PORTRÄTT. Intervjun med Ellinor Svensson är inspirerande, hur hon hittar vägar och lösningar utanför konventionerna. Sid 6–10.

STIFTET RUNT. Vi närmar oss adventstid och jul och kyrkorna fylls med duktiga körer och vacker musik. Passa på att besöka någon du kanske inte varit i. Sidorna 12–13.

Torben Nielsen är IT-samordnare. Han arbetar bland annat med IT-stöd åt stiftskansliet och stöder införandet av Microsoft365 runt om i församlingarna.

KYRKAN och SKOGEN – om virke, värderingar och vägval

FÖRKLARANDE FILM.

Skogen, liksom övriga tillgångar som egendomsförvaltningarna sköter, kallas prästlönetillgångar och är en stiftslik egendom som kyrkan får använda avkastningen ifrån.

Kyrkan och skogen – en film om virke, värderingar och vägval

Många har åsikter och tankar om hur Svenska kyrkan bör bruka den skog man har att förvalta. För att visa bredden av åsikter, krav och förväntningar finns nu en film som tagits fram för att ge flera olika perspektiv på skogsbruket.

SVENSKA kyrkan förvaltar knappt två procent av Sveriges skogar. Skog och mark är ett arv med anor från medeltiden. Grunden för skogsbruket har alltid varit att kunna ge kyrkan en inkomst för att bedriva verksamhet och sprida evangelium. I dag är också klimatomställning, människors rekreation och en artrik och varierad naturmiljö viktiga aspekter.

Filmen är gjord på uppdrag av Egendomsförvaltningarnas samarbetsorgan (ENSO), med avsikt att förmedla grundläggande kunskaper om skogsbruket, redovisa utmaningar som förvaltningen står inför och bidra med förståelse för att frågorna om skogen. Ambitionen har varit att göra en film som inte målar skogsbruket i svart eller i vitt, utan visar på komplexiteten. Målet har varit att göra en diskussionsfilm, så se den gärna tillsammans i kyrkorådet, fullmäktige eller i arbetslaget och diskutera.

Filmen hittar du på www.svenskakyrkan.se under prästlönetillgångarna, eller via stiftets webbplats under sidan: Jord, skog och prästlönefonder.

PIA ANDERSSON

Inte hur som helst

ENLIGT kyrkans eget regelverk, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, ska prästlönetillgångarna ge "bästa möjliga uthålliga totalavkastning", samtidigt som förvaltningen ska utföras på ett etiskt försvarbart sätt "i enlighet med Svenska kyrkans grundläggande värderingar".

SEDAN 1995 är det stiftet som på uppdrag av Svenska kyrkan förvaltar prästlönetillgångarna, tidigare skötte det av församlingarna. I Strängnäs stift har egendomsutskottet totalansvaret för stiftets jord, skog och fond och hanterar skötsel, köp och försäljningar av jordbruks- och skogsfastigheter. Egendomsutskottets ledamöter utses av Stiftsstyrelsen.

98

... procent av församlingarna i Strängnäs stift är nu med i Svenska kyrkans gemensamma it-plattform (gip) och Microsoft 365 (M365).

En gemensam digital arbetsplats hjälper oss att bli en sammanhållen kyrka där vi lättare kan samverka.

Nu hejar vi på de sista procenten, sen är vi i hamn!

Happy new year!

Ett nytt kyrkoår har precis inletts. Allt börjar om, men med nya bibeltexter och perspektiv. Passa på att grundlägga för goda andliga vanor genom att ta hjälp av "kyrkans klassiker". Med systematik och vardagsrutiner för bibelläsning, bön och gudstjänstfirande får du en stabil grund. Du hittar formuläret för kyrkans klassiker på Strängnäs stifts webbplats. Passa på att kryssa in julens gudstjänster.

Äppelmust till behovande

Strängnäs domkyrko-församling med Aspö kommer även i år att sälja must gjord på äpplen från församlingens egna äppelträd. Behållningen går till Act Svenska kyrkan, Svenska kyrkan i utlandet och Diakonernas Hjälpkassa för behovande i Strängnäs.

Musten kan bland annat köpas i domkyrkan från och med julmarknaden 10 december.

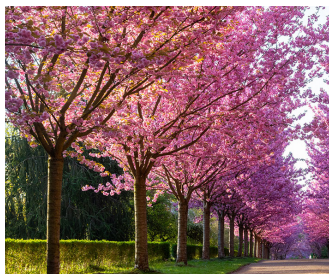

Stort intresse för kyrkans bilpool i Örebro

Efter fem månader på försök förlänger Örebro pastorat nu projektet med bilpool i tolv månader. Just nu förses bilarna med pastoratets logotyp.

– Förstudien visar att det finns ett ganska stort intresse hos många örebroare, och även hos våra anställda. De ser fördelar med att hyra i stället för att äga själva, så vi ser en stor potential för fler fossilfria resor. Men det ställer också höga krav, bilarna måste finnas nära bostaden och med god tillgänglighet, säger Sara Bronner, hållbarhetsutvecklare i Örebro. Pastoratet för därför samtal med andra aktörer för att bilda ett större nätverk.

Grönare vid entrén

Klostets kyrka i Eskilstuna ska till våren 2023 få en ny, lummigare yta framför entrén.

Den stora grå platsen ska förvandlas till en inbjudande tegelbelagd piazza där besökarna kan sitta på bänkar. Det ska också planteras japanska körsbärsträd i stora kärl.

Kommunens landskapsarkitekt har tagit fram den nya utformningen i samråd med Svenska kyrkan i Eskilstuna.

Vykort från vänstiftsbesök i Tammerfors

I september besökte stiftsadjunkt Magdalena Öhrling, utredningssekreterare Anne Falk och Johanna Suban, komminister med ansvar för Sverige-finskt arbete i Örebro pastorat, vänstiftet Tammerfors i Finland.

Den drygt tre dagar långa vistelsen inleddes med synodalmöte i den medeltida staden Tavastehus; ett möte liknande Strängnäs stifts

präst- och diakonmöte med gudstjänst, samtal och workshops. Ämnet för synodalmötet var Pelastus, som är det finska ordet för frälsning.

Representanterna från Strängnäs stift besökte även kyrkor och församlingar och fick lära sig om vänstiftets kultur och historia genom guidade visningar i Tavastehus slott och på stadsmuseet i

Tammerfors.

Resan gav vänstiften tillfälle att fördjupa sin vänskap och planera inför framtida samarbeten. I de många samtalen belystes likheter, så väl som skillnader.

– Det är intressant att det finns fler präster i församlingar i Tammerfors stift än vad det finns i jämförbara församlingar i Strängnäs stift och i Sverige, säger Magdalena Öhrling.

LOVISA VESTLING

” Det känns som att titta in i **Guds barnkammare**”

ASTRONOMEN JENNIFER WISEMAN ARBETAR DAGLIGEN MED RYMDTELESKOPET HUBBLE MED FOKUS PÅ FORSKNING OM HUR STJÄRNOR FÖDS.
INTERVJU I KYRKANS TIDNING, NOV 2022.

FOTO: LINNEA MALMBORG

När det måste bli rätt gammal sten på sten

Sedan 2019 har muren vid Överjärna kyrka, Järna-Vårdinge pastorat plockats isär, sten för sten, för att sedan staplas upp på nytt. Ett tidskrävande arbete som utförs vart 75:e år.

Lennart Ahremark och Petrus Hendel utför arbetet och berättar i Länstidningen Södertälje att det är ett oerhört tidskrävande arbete, som består av så mycket mer än att ”bara stapla sten”.

– De kallmurade murarna är ofta väldigt gamla. Vissa delar av den här muren, till exempel, är mer än tvåhundra år gammal. Det gör att den har ett kulturhistoriskt värde, säger Lennart.

– Så därför måste vi, efter att vi tagit isär muren och rensat marken på rötter, sätta tillbaka stenarna ungefär där de har suttit. Vi får inte byta mönster på muren, enligt Länsstyrelsens regelverk, berättar Petrus.

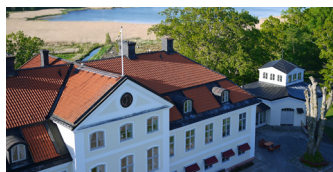
Källa: Länstidningen Södertälje

Avlasta skyddsänglarna

Låt oss hjälpas åt att sprida ljus i vintermörkret. Köp en beskyddande reflexängel till dig själv, eller ge bort till någon du håller kär.

Denna reflexängel kostar 8 kronor och kan beställas i Svenska kyrkans webbshop.

Kyrkvårdar möts

Den 15–16 april 2023 är det kyrkvårdsdagar på stiftsgården Stjärnholm. Det är Bestyrelsen för Strängnäs stifts kyrkvårdar, ett ideellt nätverk, som ordnar dagarna. Kyrkvårdsdagarna belyser och klargör en kyrkvårds roll och bjuder på gudstjänster, gemenskap och inspiration. Inbjudan och anmälan kommer att påbörjas i början av det nya året.

Välkommen!

Andra söndagen i advent mottogs Martin Modéus som ärkebiskop i Uppsala domkyrka.

Martin Modéus är 60 år, född och uppvuxen i Jönköping. Han prästvigdes 1986. I november lade han ned biskopsstaven i Linköpings domkyrka.

Välsignelse i uppdraget och välkommen som ärkebiskop!

Allkonstnär

... med koll på värmepannor, ungdomar och taxar.

En bil, en förskola, ett fritids, sex kyrkor, konfirmander, unga ledare och en rad porträtt av föregångare – det är några av beståndsdelarna i kyrkoherde Ellinor Svenssons tillvaro i Rönö församling.

TEXT: ANNA BRAW FOTO: MAGNUS ARONSON

– **HÄR** är våra porträtt, och de är lite mörka, kan man tycka, men de är mer spännande än man tror!

Ellinor Svensson slår sig ner vid ett lågt bord med mönstrad vaxduk i den norra korsarmen i Runtuna kyrka. Bakom hennes rygg finns ett skåp med barnböcker och leksaker och en vägg med stora, målade porträtt.

Det är inte grevar och grevinnor från gods i församlingen, som i grannkyrkan i Ludgo där medlemmar av familjerna Silfverstierna och Drakenhielm har sett till att hamna på väggarna. Det är präster och prästfruar, hennes företrädare i en församling som i olika konstellationer har funnits sedan 1100-talet.

– Jag när ett historieintresse, säger Ellinor Svensson. Jag har inte kunnat odla det, men varje gång det kommer någon expert hit för att berätta älskar jag att lyssna. Vi har en skyldighet att ta hand om våra kyrkor – jag värdesätter dem och har en stor respekt för dem, och jag tycker att det är konstigt att vi i vår tid ska ha så svårt att förvalta dem.

Den här tisdagen, höstlovstisdag för barn i hela Sverige, har barnen från Rönö församlings förskola och fritidshem samlats framför de röda husen tvärsöver vägen tillsammans med sina pedagoger och barnskötare. Sedan har de gått på led upp till Runtuna kyrkas klockstapel, och där sitter de nu och har en utomhussamling.

Om ett par timmar ska årets konfirmander komma till kyrkan. På eftermiddagen blir det allhelgonaandakt för ett äldreboende.

– Förskolan kommer ju ofta hit, säger Ellinor Svensson. Barnen får en mycket naturlig kontakt med kyrkorummet. Biskop Johan säger att vi ska använda kyrkorummen, och det gör vi – vi kunde säkert göra det ännu mer, men vi gör det.

En medarbetare dyker upp bakom skärmen och får inköpslistan för dagens samlingar bekräftad innan han kör för att handla.

TIO ÅR har gått sedan Ellinor Svensson tillträdde som kyrkoherde i Rönö pastorat.

Det var inte alldeles självklart att det skulle bli så, och inte självklart att det skulle bli så länge heller:

– Jag har varit präst i 32 år nu, och i själ och hjärta är jag komminister. I hemlighet är jag fortfarande komminister.

I Rönö församling har hon länge varit enda ordinarie präst.

– Eftersom jag är ensam här i församlingen får jag göra det som är komministerens arbetsuppgifter och som kyrkoherden egentligen också ska göra men aldrig hinner, säger hon.

– Jag får döpa, begrava och förkunna. Och det här låter pretentiöst, men det har med synen på ledarskap att göra: jag ser mig verkligen som tjänare, inte som herre. Mitt val är alltid den lokala församlingen. Det är jätteviktigt att lära känna människorna – när de börjar berätta vilka de är ser jag möjligheter. Vad har de för erfarenheter, vad har de för gåvor till församlingen? Jag vill inte tala om hur det är, jag vill lyssna.

Att Ellinor Svensson inte har haft någon prästkollega i Rönö beror på att det bara

funnits utrymme för en heltid och ytterligare en tjänst som har varit mindre än halvtid, och det har varit svårt att få sökande till den.

– Men nu har vi bestämt oss för att vi måste annonsera ut en större tjänst fastän vi egentligen inte har råd, säger hon.

Fyra år hade hon lovat Gud och sig själv att ge kyrkoherdeuppgiften, berättar hon.

Att det har blivit fler beror på många olika saker, men mest på själva Rönö pastorat.

– Det är det bästa! När vi hade prostsvitation nyligen kallade vår kontraktsprost Ylva Evensen oss för humla – vi flyger fastän det inte borde fungera.

Sex medeltida kyrkor kräver sitt av underhåll, och Ellinor Svensson berättar om bergvärme, luftvärmepumpar och puts som måste ses till.

– Det är tydligt här att kyrkorummen är det som människor vill bevara när vi måste spara in på saker, säger hon. De är allas egendom. De finns här för att evangeliet ska förkunnas och undervisas – och då måste vi

”Vi satt där och hörde hur de som bodde i huset **spolade i sina toaletter**, och jag fick det bibliska arvet och en varm, **varm bild av Jesus**.

anställda och ideella bära dem tillsammans.

Sammanlagt har pastoratet 18 anställda. Åtta av dem hör till förskolan och fritidshemmet.

– Det finns fler församlingar som

har förskola, men att ha fritids också är ganska ovanligt. En sak som det innebär är att parkeringen här vid kyrkan alltid är full!

I HÄGERSTEN, där hon växte upp, fanns det en söndagsskola i en liten lokal i ett av hyreshusen.

– Mina första minnen av Psaltarens 23:e psalm och av David och Goliat är från den källaren, säger hon.

– Vi satt där och hörde hur de som bodde i huset spolade i sina toaletter, och jag fick det bibliska arvet och en varm, varm bild av Jesus. Mamma förmedlade sin gudstro till mig och mina syskon som en respekt för kyrkan, och jag har minnen av gudstjänster vid första advent och jul, men vår söndagskollärare var pingstvän.

Driver kennel med sin syster

NAMN: Ellinor Svensson

ÅLDER: 56 år.

ARBETAR: som kyrkoherde i Rönö församling sedan 2012. Uppväxt i Stockholm, studerade teologi i Uppsala och prästvigd för Stockholm stift 1990.

BOR: i Mölnbo i Vårdinge församling. Delar hus med tvillingsystern Fenja Svensson, som också är präst.

GÖR PÅ FRITIDEN: Driver taxkenneln Kaiserküsse tillsammans med tvillingsyster. Har ställt ut sina taxar i flera europeiska länder.

Prästkallelsen upplevde hon strax innan hon började som konfirmand, och hon berättar om hur hon tittade på sin konfirmapräst Egon och tänkte: ”En dag är vi kollegor.”

– Det sa jag inte till honom, säger hon. Men alla i min tvillingsysters och mina klasser på högstadiet och gymnasiet visste att vi siktade på att bli präster. Vi hade en lärare som berättade att han själv hade velat bli präst, och jag tackar Gud för att han blev lärare istället – han var så viktig för så många.

Under studietiden i Uppsala reste Ellinor Svensson ofta till Österhaninge på helgerna och hjälpte till med gudstjänster.

– Här i Strängnäs stift var dåvarande biskop Jonas Jonson noggrann med att det ska vara mässa varje söndag, men i Stockholms stift var det lite annorlunda, och det gjorde att jag kunde arbeta mycket som tjänstebiträde.

Det sista halvåret före prästvigningen funderade hon mycket på det som tidigare hade varit mer självklart:

– Då var jag som mest osäker och bävade för det som komma skulle. ”Vad har vi gjort?” tänkte jag.

PRÄSTLÄNGD. I Runtuna kyrka hänger portätt av Ellinor Svenssons företrädare och deras fruar. Församlingen har anor från 1100-talet. Nu är det hennes tur att tjäna som hon uttrycker det.

Österhaninge blev också den församling som tog emot henne som pastorsadjunkt, och hon tjänstgjorde som präst där i ytterligare ett år innan hon flyttade vidare.

I BÖRJAN av 2000-talet arbetade hon i sjömanskyrkan i Antwerpen, i Svenska kyrkans församling i Luxemburg, i motsvarande församling i en förort till Bryssel och några månader i London.

– Det var en turbulent period för utlandskyrkans organisation, men själva uppdraget var fantastiskt roligt, säger hon. Jag är glad att jag fick uppleva sjömanskyrkans sista tid – den verksamheten förändrades ju mycket sedan. Jag fastnade ofta i bilköer i fyra timmar och kom för sent till gudstjänster och möten, men jag tycker om att köra bil, jag tyckte om E19, och jag var så lycklig över tjänstebilen med Zweedse Zeemanskerk och Skut-droppen på.

Kontakterna med församlingarna finns kvar. Ellinor Svensson har rest dit med grupper både från Rönö och från Mariefred där hon arbetade tidigare.

– Och ungdomsledare härifrån har varit volontärer i Svenska kyrkan i London, säger hon. Så det har förmerats!

Så kommer den fråga som inte går att hoppa över: Hur fungerar allt detta i kombination med att driva den taxkennel som Ellinor har tillsammans med tvillingsystemen?

– Å, jag var hundrädd från början, säger Ellinor Svensson. Men när vi läste teologi i Uppsala sa vår storasyster till oss: ”Jag har hittat er hundras!” Vi skaffade varsin clumber spaniel, och när vi förlorade en av dem erbjöd min storasyster oss en taxvalp, en underbar tax. Det var lilla Astrid. Taxar är så starka personligheter. Hon fick aldrig några valpar själv, men det är hon som är skyldig till att vi har vår taxkennel idag. När hon hade dött skulle vi lämna över fodret till en kennel, vi skulle inte alls ha någon ny hund ... men där träffade vi Lydia. När hon var sex år ansökte vi om att bli uppfödare.

Hon säger att hundvärlden är full av människor, på gott och ont, alla typer av människor.

– Men hundarna ger så jättemycket tillbaka, säger hon. De talar ett ordlöst språk. Hunden är verkligen människans bästa vän. Och för mig är det ju så att de rationaliserar min kyrktid.

Att förväntningarna på en kyrkoherde idag är orealistiska är något som Ellinor

Svensson har tagit upp många gånger i olika sammanhang.

– Jag känner mig som en protestant! säger hon. Jag vill inte att vi ska svara mot våra policydokument mer än mot uppdraget att låta människor komma till kyrkorna och be.

EN AV anledningarna till att Ellinor Svensson hamnade i just Rönö församling var att den ligger på lagom avstånd från Mölnbo. Där har hon bott sedan 1992, när hon byggde ett hus tillsammans med sin syster.

– Jag bor på landet och arbetar på landet, och det är en viktig aspekt: kyrkorna, landskapet, de vackra miljöerna, säger hon.

– Men det fungerar inte om det är mer än 30–45 minuters bilväg.

En dag stannade hennes egen bil bara några kilometer hemifrån när hon skulle ut på en lång resa. Församlingen fattade beslutet att ordna en tjänstebil.

Att det ofta är enklare att samtala när man sitter bredvid varandra i en bil än när man sitter mitt emot varandra vid ett bord är en erfarenhet som många har gjort, och Ellinor Svensson säger att tjänstebilen har blivit ett viktigt rum för hennes arbete som själasörjare.

Om Rönö församling

RÖNÖ församling är en församling som ligger nära Nyköping och består av sex tidigare församlingar, alla med medeltida rötter och nästan alla med kyrkobyggnader som helt eller delvis är från 1100-talet: Runtuna, Råby-Rönö, Ripsa, Ludgo, Lid och Spelvik. Spelvik var under en period avlyst men blev kyrka igen på 1930-talet. Församlingen har 1400 kyrkotillhöriga. Runtuna och Aspa är dess tätorter.

– Men jag svänger ofta av och parkerar för att ha självavårdssamtal på telefon också, säger hon. Vi har så dålig täckning här, så jag vet att jag inte kan fortsätta köra, det bryts bara.

– Egentligen skulle vi behöva en minibuss, för jag kan ju bara köra fyra konfirmander i taget, säger hon. Men jag hämtar och lämnar många andra också.

Konfirmanderna som åker med i bilen är inte alltid så många, men de finns alltid med – veckan före intervjun konfirmerades två pojkar, och nu börjar en ny grupp med fem som ska få fira sin höstlovstisdag med att tala om allhelgonahelgen. De har fått ett sms som påminnelse.

– När jag prästviges 1990 sa jag till mig själv: aldrig konfirmander! Ja, det trodde jag. Och de är jobbiga, men de är underbara också! De ger mig så mycket kraft och hopp och livsglädje. De är jätteviktiga. Jag har en stor kärlek till både barn och ungdomar, men för barnen finns det nästan alltid pedagoger, så det har blivit så att jag har haft ungdomarna.

Hon berättar om sin första konfirmandupplevelse en sommar i Tumba: hockeykonfirmander, ”en härlig grupp”. Direkt efter

den kom höstterminen och med den en vanlig grupp.

– Och sedan dess har jag haft konfirmander hela tiden, utan uppehåll.

– Vi har inte någon församlingspedagog här, det är jag Kristiina Berlitz, som är timanställd och vår kantor Per Gustavsson som har arbetat med ungdomar tidigare. Jag försöker göra utflykter med gruppen, då tar jag hjälp av till exempel en av nunnorna eller prästerna i S:ta Eugenia eller av en guide på Livrustkammaren. Under pandemin var vi ute på pilgrimsvandring i vår egen församling.

En del kolleger i stiftet har hört om övernattningsarna i kyrkan, och de har verkligen blivit en tradition: inför julnattsmässan och påsknattsmässan planerar tonåringarna ett eget firande i Lids kyrka.

– De frågar: kan vi morna i år också? Det betyder att sova över mellan midnattsmässa och nästa dags gudstjänst. En gång gick strömmen vid tre, så vi fick tända i ljuskronorna för att få lite värme.

I ANDRA delar av stiftet har ungdomarna från Rönö församling blivit ett begrepp, och Ellinor Svensson betonar att det är de

MATTE. Hundrädslan är ett minne blott. Förutom att hunden är människans bästa vän, hjälper taxarna Ellinor att fokusera på något annat än arbetet.

som bär ungdomsarbetet tillsammans med henne. Samuel Gabrielsäther och Zandra Öman Lund är två av dem.

– Samuel är prästkandidat nu, men de behöver ju inte bli präster, säger hon. De har tagit ett enormt ansvar här i församlingen, och Zandra har också arbetat mycket på Stjärnholm och i Agera-volontärerna. Ja, och jag kan ju inte åka med ungdomarna till Taizé nu när jag är ensam präst. Jag kan inte vara borta i tio dagar på det viset, men Zandra ordnade så att tre killar härifrån fick följa med Österhaninge församling till Taizé.

Vad kan Rönö församling och Svenska kyrkan erbjuda tonåringar idag? Det är något som Ellinor Svensson har varit tvungen att tänka på, och hon svarar direkt:

– Mycket mer än de vet: äkta relationer, samtal och tid – och i och med att vi bygger relationerna blir kyrkan ovärderligt viktig för dem. 14-åringarna nu är inte som 1995, de är mycket mer hemlighetsfulla, de sitter fast i sina mobiler och är livrädda för fysiska möten. Men de är kyrkans hopp! Ger man dem mandat, då händer det saker. Det kan hända dåliga saker, men det händer också de mest underbara ting. ■

Hela livets helighet

Samiskt kyrkoliv – historia, kultur, teologi

Birgitta Simma
(Argument, 2022)

HÄR är en bok som blandar basfakta med personliga vittnesbörd. Samers vardagsliv genom årtusenden har lett till en unik livserfarenhet och en kristen tro där andlighet hör nära samman med naturen. Men Sveriges och våra grannländers urbefolkning har länge talat ur ett underläge. Det berättas om att de nordliga markerna förvaltades så varsamt att de länge betraktades som obebodda. På 1600-talet inleddes koloniseringen som pågått in i våra dagar. Förtrycket mot samerna måste fram i ljuset.

Det är en stor rikedom att kunna känna en tydlig botten i en kulturell identitet. Glädjen i musiken, vikten av att få uttrycka sorgen när vi mister en nära anhörig, äktenskapets och familjens betydelse och allt det som hör till livet mellan födelse och död berättas här med samiska förtecken. Jag har inte svårt att känna igen mig i livets helighet och i fascination över sammanhanget runt mig.

Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket förpliktigar. Det här är en bok att använda för egen förkovran men också något att läsa tillsammans. Den handlar om samerna men också om livet i stort, om rättvisa och rättfärdighet och om vårt förhållande till naturen. Den är på olika sätt ett inslag i en nödvändig kursändring.

JIMMY ÅKERFELDT

Passa på att prata om döden

Livsviktigt. Död, sorg och vägen vidare.

Red. Karin Ahlqvist och Gustav Lundborg
(Argument, 2022)

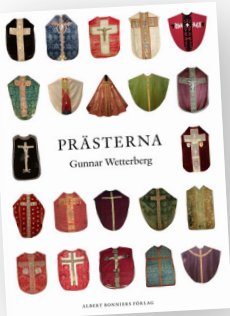
DET kan låta trist, men jag är av uppfattningen att man bör ta vara på varje tillfälle att tala om döden, för när vi talar om döden träder det viktiga i livet fram. I den lilla boken Livsviktigt får vi höra nio röster om livet i dödens närhet, om sorg och glädje. Här finns också handfasta råd kring praktiska frågor: Vart ska man ringa när någon dör? Vem får bestämma om begravningen? Boken rymmer psalmförslag, boktips och ordningar för andakt.

”Förr sa man i kyrkan när någon i församlingen dött: ’En ny påminnelse om vår dödlighet lämnas oss idag, då härmed tillkännages att följande medlem av vår församling har avlidit.’ Så är det. Ibland påminns vi. Det kan vara som en stilla viskning, en tanke, några kommentarer över frukostbordet när

ögonen far över sidan med dödsannonser i dagstidningen” skriver Jan-Olof Johansson i boken. Genom Livsviktigt blir vi påmind om sorger vi upplevt och anar sorger som kanske väntar oss. Det hjälper oss att leva.

Flera av texterna är personligt hållna. Vi får följa med in i sjukrummen, till dödsbäddarna och sitta med och lära. Vi får dela det oväntade telefonsamtalet. Liv och död kommer nära i läsandet. Det är en enkel och vacker bok med många vackra bilder och lättillgänglig utformning som öppnar för viktiga tankar och samtal.

HELENA INGHAMMAR

Präster

Gunnar Wetterberg
(Albert Bonniers förlag, 2022)

Initierat och överraskande om prästernas historia

”**OM** det du vet, och inte vet om kristendomens och prästernas historia i Sverige. Och så ännu lite till.” Det skulle ha kunnat vara underrubriken på Gunnar Wetterbergs ordrika och bildrika bok om präster och deras samspel med församlingsbor, makten, trosyttringar och Gud genom tiderna. Han tar avstamp

i den tidiga kristna kyrkan och tar sig fram genom århundradena, via ceremonier, bildning, reformationen, tron och förnuftet och prästfruarna, fram till år 2000, då kyrkan skildes från staten.

Som läsare (med en hel del högskolepoäng i kyrkohistoria i bagaget), blir jag både bekräftad och överraskad av det jag får

veta. Wetterberg skriver gediget, men jag skulle gärna velat att mer av författarens torra härliga, humor lyste igenom. När jag lägger ifrån mig boken känner jag en stolthet över att få vara en del i denna långa och obrutna linje av Verbi Divini Minister – Det gudomliga ordets tjänare.

MAGDALENA ÖHRLING

Om julen för barn

”**NÄRA** dig jul” är ett utdrag ur boken Nära dig, Bibelberättelser om livets frågor och känslor av Niclas Blåder, präst och ”stiftets egen” illustratör Anna Blåder.

”Nära dig jul” ger en möjlighet för barn att bekanta sig med julens händelser och genom dem utforska livets frågor och känslor. Berättelsen varvas med frågor så att barn tillsammans med en

vuxen kan fundera över livet. ”Nära dig jul” är ett häfte på 20 sidor och kan beställas i 10-pack från Verbum.

Med Gud varje dag

Dagliga andaktsböcker kan hjälpa oss att få en daglig vana att be och läsa Bibeln. Här kommer några tips inför 2023:

- Dagens lösen 2023 (Libris, 2023)
- Johan Baillies ”Böndagbok” i översättning av biskop Johan Dalman. (Verbum, 2021)
- Hela mitt hjärta, antologi. (Verbum 2021)
- Natt och dag – Ord för årets alla dagar. Ylva Eggehorn (Verbum, 2018)

Stiftet runt

Jul, jul, strålande jul

Den 1/12 är det julkonsert med manskören Lorelei och solist Anna Wikblom. Kl. 18 i Närkes Kils kyrka, **Hovsta pastorat**.

Lämna julstöket för en stund

Var med och sjung julens vackra stämningsfulla psalmer tillsammans i stearinljusens sken. (Kom varmt klädd, det är kyligt i kyrkan). Efteråt blir det glögg. Fredag 23/12 kl.19 i Gräve kyrka, **Tysslinge församling**.

Julpyssel med luciataåg

Onsdag 14/12 kl. 17.30. inleder man i **Mikaels församling, Örebro** kvällen med ett "öppet luciataåg". Ta med egna luciakläder. Därefter blir det julpyssel. Julgröt och skinksmörgås serveras.

Familjefrukost

Välkommen till familjefrukost i Sockenstugan i Lerbäck 17/12 kl. 9-10.30 hälsar **Askersunds pastorat**. Vi möts och äter en god och härlig frukost tillsammans.

Ekumeniskt

Söndag 15/1 är det ekumenisk mässa i Ramundeboda kyrka, **Bodarne pastorat**, som avslut på den ekumeniska böneveckan (ett samarbete mellan kommunens alla kyrkor). Efteråt kaffe i Casselgården. Välkommen!

Häng hela dan

Den 1/12 kan du hänga i Tegelhuset i Odensbacken med **Asker-Lännäs församling** mellan kl. 9-16. kl. 9 Promenad, kl.10 Vardagstro kl. 15 Samtal på svenska och på finska. kl 16 Soppa.

Samlas vid krubban

På julafton 24/12 kan du vara med vid "samling vid krubban" kl. 10 i Öja kyrka med **Västra Rekarne församling, Eskilstuna**.

Konsert i TV

I november spelar man in julkonserten *Strålande jul* med artister och lokala förmågor i Västra Vingåkers kyrka, **Västra Vingåkers och Österåkers pastorat**. Konserten sänds på julafton i TV4 kl.20.

Ingen jul utan julotta

Fira julotta med **Mellösa församling** och kyrkokören kl. 07 i Mellösa kyrka.

Adventsvesper

Välkommen på adventsvesper 14/12 med Katrineholm kammarkör kl. 19:30 i Nävertorps kyrka, **Katrineholmsbygdens församling**. (Hämta biljett i Kyrkans hus).

Ukrainsk gudstjänst

Gudstjänst på ryska i Katrineholms kyrka, **Katrineholmsbygdens församling** 4/12 och 18/12 kl. 15.

Kyrkan på marknad

Välkommen in till Lilla Malma kyrka på julmarknaden den

3/12 kl 10-15 hälsar **Dunker-Lilla Malma församling**. Lyssna på lunchkonsert klockan 12. Tänd ett ljus, titta på julkrubban, skattjakt för alla barn. Utställning av stickade vantar.

Andakt på kväkarvis

Den 8/1 kl.18 är det stilla andakt på kväkarvis i Ljuskapellet vid Stigtomta kyrka, **Stigtomta-Vrena församling**. En timmes tyst andakt runt ett ljus. Efteråt samtal och eget fika.

Vad heter tomtens otrevligaste ren?

Rude-Dolph

Yhteislaulujen ilta/ Sångstund på finska

Tervetuloa viettämään mukavaa iltaa kahvien ja yhteislaulujen merkeissä. Laulamme mm. suomalaisia kansanlauluja, virsiä ja hengellisiä lauluja.

Kokoonnumme kerran kuukaudessa Klosterin seurakuntakodilla, torstaisin klo 18.30–20. Datum: 15/12. S:t Johannes församling, Eskilstuna.

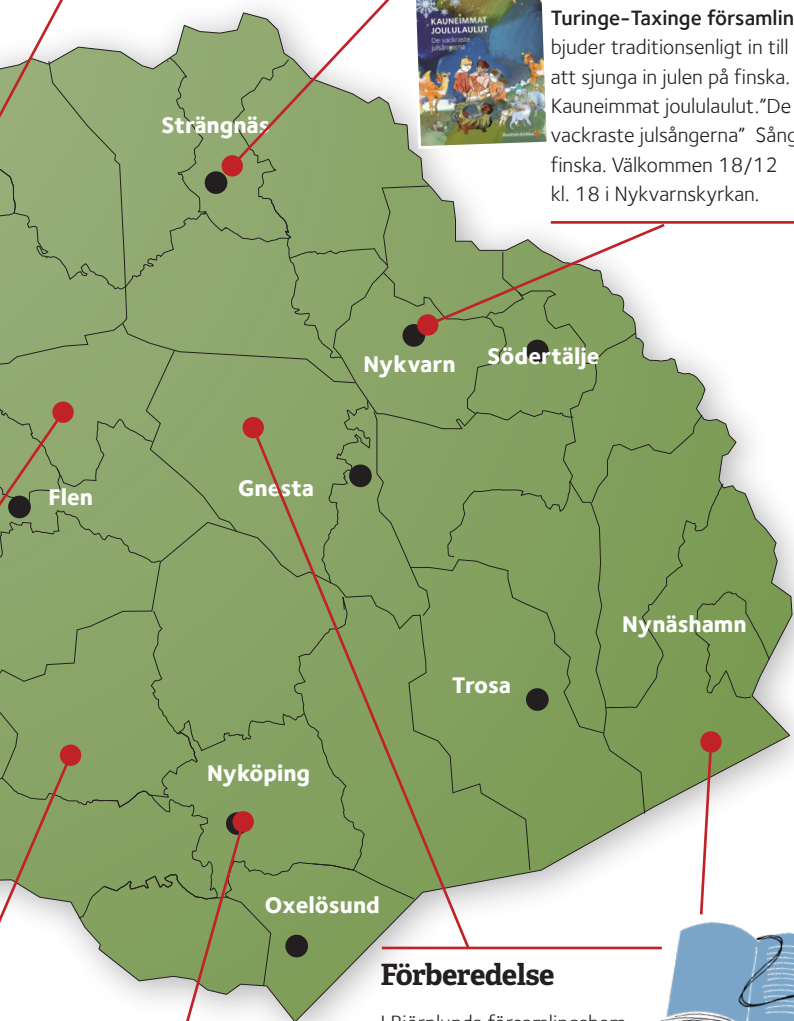
Lucia gästar domkyrkan

Två härliga Luciakonsserter blir det söndagen den 11 december kl. 16 och 18 med domkyrkans barnkör, ungdomskör, tillfällenas kör och sångare från Kulturskolan. **Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö** bjuder in, gratisbiljett krävs.

Julen på finska

Turinge-Taxinge församling bjuder traditionsenligt in till att sjunga in julen på finska. Kauneimmat joululaulut. "De vackraste julsångerna" Sångare på finska. Välkommen 18/12 kl. 18 i Nykvarnskyrkan.

Förberedelse

I Björnlunda församlingshem, **Daga församling** kan du varje torsdag kl. 17 vara med och förbereda kommande söndags gudstjänst. Prata och läs bibeltexter, tema och psalmer som ska sjungas.

Se Jesusbarnet

Välkommen på julspelet där **Nyköpings församlings** personal och frivilliga framför julevangeliet med barn, änglar, herdar och vise män från fjärran land. Kom till S:t Nicolai kyrka den 18/12 kl. 14. Julfika efteråt.

Sverige-premiär!

Premiär för konserten "The Ballad of the Brown King" den 17/12 kl. 16 i Ösmo kyrka av **Ösmo-Torö församling**. Körer och solister med Unni Eriksdotter som dirigent

Följ med och *be*

"Gud, vi ber för alla som fattar beslut om jordens tillgångar.

Hjälp dem och oss alla att använda dessa gåvor på ett ansvarsfullt sätt, så att din Skapelse värnas och vårdas."

Varje vecka ber vi i Strängnäs stift för ett kontrakt och för dess kontraktsprost, samt för församlingarna i kontraktet. Vi ber också för våra systerkyrkor i de länder som ingår i Borgågemenskapen och våra vänstift. Se vecka och kontrakt nedan.

VECKA 49 + VECKA 5

Domprosteriets kontrakt, kontraktsprost Christofer Lundgren. Strängnäs domkyrkoförsamling med Aspö, Mariefred, Vårfruberga-Härad, Stallarholmen, Åker-Länna, Daga och Frustuna.

VECKA 1 + VECKA 9

Rekarne kontrakt, kontraktsprost Pernilla Parenmalm. S:t Johannes, S:t Ansgar, Tunafors, Västra Rekarne, Torshälla, Hällby med Tumbo och Råby-Rekarne, Husby-Rekarne, Näshulta, Kafjärden och Stenkvista-Ärla.

VECKA 50 + VECKA 6

Oppunda och Villåttinge kontrakt, kontraktsprost Thore Rosenberg. Katrineholmsbygden, Björkvik, Västra Vingåker, Österåker, Flen, Helgesta-Hyltinge, Dunker-Lilla Malma, Mellösa och Bettna.

VECKA 2 + VECKA 10

Norra Närkes kontrakt, kontraktsprost Caroline Edlund. Adolfsberg, Almby, Edsberg, Långbro, Mikael, Mosjö-Täby, Örebro Nikolai, Örebro Olaus Petri, Knista, Axberg, Glanshammar och Tysslinge.

VECKA 51 + VECKA 7

Nyköpings kontrakt, kontraktsprost Ylva Evensen. Kiladalen, Nyköping, Oxelösund, Stigtomta-Vrena, Tunaberg, Rönö och Tystbergabygden.

VECKA 3 + VECKA 11

Södra Närkes kontrakt, kontraktsprost Gunlög Axelsson Ölund. Askersund-Hammar, Ramundeboda, Skagershult, Finnerödja-Tived, Viby, Skölstersta, Lerbäck, Snavlunda, Hallsberg, Kumla, Hardemo, Ekeby, Asker-Lännäs och Kvismare.

VECKA 52 + VECKA 8

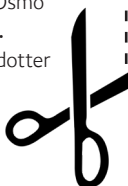
Södertälje kontrakt, kontraktsprost Åsa Lindgren. Enhörna, Hölö-Mörkö, Södertälje, Östertälje, Turinge-Taxinge, Överjärna, Ytterjärna, Vårdinge och Trosa.

Trosa stadskyrka

VECKA 4 + VECKA 12

Nynäs kontrakt, kontraktsprost Peter Mourath. Grödinge, Sorunda, Ösmo-Torö, Nynäshamn och Salem.

Tema

Guds ära

Vad innebär det att Gud vill bli ärad? Och vad får det för konsekvenser för oss människor – i vår tro och våra liv? Och när gör vi det utan att vi kanske tänker på det?

”En gudsbild som gör hoppet till något **mer än optimism**.”

Att ära Gud är att leva i enlighet med sin bestämmelse.

Fördjupningstext av
Jan Eckerdal på sidan 20.

Varför är det viktigt att pra

”Så att Gud blir ärad” har varit parollen för Strängnäs stift 2020. Parollen har diskuterats och problematiserats både på möten runt om i stiftet och bland kyrkomusiker och församlingspedagoger.

– Det började med att jag läste ett bibelställe ur Hesekiel (Hes 36:16-23) där Gud säger: Det är inte för er skull, utan för min. Det hade jag inte reflekterat över tidigare – att Gud vill bli ärad. Men *vi* behöver också ära Gud för vår egen skull.

– När vi låter våra liv handla om vår egen ära, kretsar för mycket kring ”mig och mitt”, göds individualismen och vi får helt fel perspektiv. Då är det lätt för ondskan att lura oss att gravitationen ser annorlunda ut än vad den gör, alltså att vi är världens centrum.

– Äran med stort Ä är knutet till Gud, skaparen. Han är vårt hälleberg. När vi möter olika svårigheter och tillvaron skakar till så behöver vi påminna oss om att vi får vila våra fötter på hälleberget. Det finns något otroligt vilsamt i att leva nära det stora Ä:t och inte runt tillvarons alla små ä:n – de är bara dagsländor.

Ära på fromt och ofromt vis

ÄRA 1: (högt) anseende som uppnås genom berömvärda handlingar förr särsk. genom visad tapperhet o.d.; vanl. betraktat som ett bestående värde

ÄRA 2: om uttr. för uppskattning, särsk. som utrop e.d.: Gud ske pris och ~; ~ vare Gud i höjden

ÄRA I MUSIKEN: *Soli Deo gloria*, latin: endast Gud tillhör äran. Användes bland annat av kompositören Johann Sebastian Bach då han signerade sina verk, komponerade endast för att ära och prisa Gud.

ÄRA FÖRR I TIDEN: Fornsvenska ära ’ära; aktning’; av lågtyska ere, även ’äktenskap’; jfr förära.

Prata om Guds ära?

2. Ämnet har stötts och blötts, fördjupat på stiftets möten för präster, diakoner,

Vad finns att upptäcka i att ära Gud?

– Att ära Gud är att alltid tacka men också att ta vara på de gåvor han har gett oss. Att ära Gud lägger också grunden till en gudsbild som gör hoppet till något mer än optimism. Optimism bygger på positiva erfarenheter som läggs till varandra. Men om det inte går bra så är det som ett korthus som rasar. Det kristna hoppet bygger i stället på Guds löften – och att de infrias. Det största löftet är den tomma graven.

Fick du själv någon aha-upplevelse av temat och samtalen om temat och boken?

– Ja, att vi behöver påminna oss själva om vårt fokus. Det finns någon sorts kärleksfull, allvarlig förväntan att jag ska leva mitt liv så att Gud blir ärad. Och det gäller hela mitt liv.

MARLENE W. ANTONSON

ÄRA I VARDAGLIGT SPRÅK:

- Ära den, som äras bör.
- Ärade gäster, mina damer och herrar, vi har samlats...
- Din ärans knöl.
- Västerås stift i all ära, men Strängnäs stift... ! ;)
- Ära vara Gud i höjden! Denna har jag gjort i slöjden.

Slöjdalster

Framåt genom att fråga

Att möta en gud som kräver att bli ärad kan vara främmande. Vi är vana vid att prata om en Gud i ögonhöjd. Det konstaterar stiftspedagogen Helena Åhlin som åkt runt i Strängnäs stift för att borra djupare i frågan om Guds ära.

– DET har varit spännande, men inte helt lätta samtal summerar Helena Åhlin.

– Vi är många som är vana vid att prata om Gud som någon i ögonhöjd, och ibland är det svårt att vidga vår gudsbild. En gud som kräver att bli ärad är en gudsbild som vi stundtals har svårare för. Så har det varit för mig också. Jag har vetat att vi behöver båda perspektiven men har inte tvingats formulera det tidigare.

Helena Åhlin

Perspektivet är viktigt, menar Helena.

– Det påverkar fästpunkten i våra liv. Vi ska vara lika Gud men vi ska ju inte vara Gud. Vi kan inte ha ansvar för allt som finns. Då skulle vi vara utan hopp.

Ett bra sätt att arbeta med temat är de didaktiska frågorna; varför, vad, vem, hur och var? (Se spalt). Börja i samtal med många i församlingen, dels för att det är döptas ansvar, dels för att allas röster ska räknas när teologi blir till

– Vi som anställda, förtroendevalda, ideella har tillsammans ett uppdrag att berätta om flera perspektiv av Gud, en palett av gudsbilder, vi kan inte endast ta vår egen bild som sann. Gud är större och kyrkans uppdrag är större.

MED EN frommare vokabulär handlar det om att vi alla får vara kärle som bär fram Gud, precis som fatet och kalken bär fram Kristi kropp och blod i nattvarden.

– Vi behöver vara varsamma med att vi är de där kärle som Gud gör bruk av. Vi kan inte utgå ifrån att ”jag vet och du vet inte”. Även en ledaren har något att lära sig från eleven. Så är det i diakonala möten. Det är inte bara prästens uppdrag utan även kafévärdinnans.

Varför då då?

Ett sätt att närma sig frågan om Guds ära är att börja i de didaktiska frågorna: vad, varför, vem, var och hur.

Vad: Är frågan på ett innehåll. Vad innebär det att ära Gud? Vad innehåller ordet ära? Vem är Gud? Hur kompletterar det bilden vi har av Gud?

Varför: Varför ska vi ära Gud? Är det för Guds skull eller människans skull – eller både ock? Hur påverkar det mig? Vad tror jag att det gör med Gud?

Vem: Frågan om vem kan ställas utifrån olika utgångspunkter. Det kan vara frågan om vem Gud är, men också om församlingen som gemenskap – vem får vara med och tänka kring vem Gud är, vem får vara med och skapa teologi? Vem är jag som möter Guds ära eller som ärar Gud?

Hur: Hur ärar vi Gud när vi firar gudstjänst? Hur ärar jag Gud i mitt uppdrag i församlingen? Hur ärar jag Gud med mitt liv? Hur tar vi tillvara på varandras perspektiv?

Var: Är det förbehållet kyrkan och gudstjänsten? Var sker det där? Vid köksbordet, eller på arbetsplatsen? Vad kan det då innebära? Många människor möter Gud i naturen, är det en plats för att ära Gud? Vilka andra platser finns i ditt liv?

AFTONBÖN. Tobias Lundmark ber om Guds ledning kvällen innan han står inför något viktigt.

FOTO: MAGNUS ARONSON

Rätt fokus minskar egot

Tobias Lundmark arbetar hårt med att spela, komponera och leda körer. Att göra det till Guds ära är a och o. Då händer saker som han själv inte kan åstadkomma.

TOBIAS LUNDMARK, organist i Salems församling, har många gånger upplevt hur Gud talar till människor genom musiken.

– Man går till högmässan för att göra sitt bästa, och ibland så lyfter stämningen på ett sätt som jag inte kan knyta till mig själv... bara vara tacksam att ”det hände idag”.

– Jag har också sett många körsångare som inte är särskilt kyrkliga men som när vi gör ett verk, det kan vara Vivaldis Gloria eller Mozarts rekviem, ändå får en religiös upplevelse.

Det är Gud som verkar. Och inte bara genom det Tobias gör utan i honom när han gör det. Tobias berättar att han arbetar efter formeln be-sova-arbeta.

– Jag tror att det kan ha varit Luther som sagt att ”idag har jag så mycket att göra att jag måste be några timmar”, och jag tror att den inställningen är ganska underskattad, säger han.

Det handlar inte om att förneka en begåvning. Snarare om att vara medveten om varifrån den kommer och använda den på rätt sätt.

– Jag har fått vissa förmågor, det enda som är gratis här i livet. Och då

tycker jag att det är min plikt att göra något av det, säger han.

Genom att redan från början tänka att Guds ära är målet blir arbetet ”lättare” – eller i alla fall mer befriande. Norrlänningen Tobias Lundmark känner igen det från ungdomens hockey.

– När man tänker för mycket på vad man ska göra så lyckas det inte. Men när man släpper... det kommer inspiration och man agerar utan att tänka. I anden helt enkelt, förklarar Tobias.

– När jag förstår att Gud skapar genom mig blir det inte knutet till min egen prestation. Det hänger inte på mig.

I PSALM efter psalm sjungs ”ära” och ”prisa”. I gudstjänsten sjunger vi ”gloria”. I övrigt samhället används begreppet sparsamt. Borde vi hitta nya ord?

– Nej, jag tror inte det. Ibland har vi bråttom med människor och då vill vi förenkla, men jag tror att vi ska våga stanna kvar och vara i det, våga använda orden. Om vi vågar det så kommer de att förstå vad vi menar med att ära och prisa. Ibland tänker vi för kortsiktigt när vi vill sänka trösklarna. Vi är ju en institution som ska ha evigheten som horisont. Låt människor göra sin egen upptäcktsresa.

– Vi kanske ändå inte kan förstå det här. Kanske är det ett mysterium.

MARLENE W ANTONSON

Guds storhet ger hopp

Kyrkorna behövs i vår tid när krig och fattigdom kommer nära.

CENTRUM. Ralph Sjöholm vill visa på det kristna hoppet och en Gud som kan förändra.

FOTO: GUSTAV SVÄRD

Skjutningarna i Södertälje bidrar till rädsla och vaksamhet. Utanför staden bärs oron av hela samhällsgemenskapen. Polisen ska få vassare verktyg, straffen ska bli hårdare och de förebyggande åtgärderna bli fler. Men pastoratet pekar på andra lösningar – Gud.

”Det är ing-
en mjuk och
trevlig hopp-
känsla vi vill
förmedla.
Kyrkan bär en
helig vrede.

SÖDERTÄLJE HAR erfarenhet av en maffialiknande kriminalitet. Flera bostadsområden har klassats som särskilt utsatta av polisen. Och så nu, uppgörelser mellan gängmedlemmar som slutar i dödande skjutningar. Det är lätt att tappa modet och känna sig maktlös. Mitt i detta finns flera kyrkotraditioner som viktiga aktörer. Det handlar om praktiska åtgärder som att skapa verksamheter som fångar upp barn och ungdomar. Om att nå de mammor som inte är synliga i samhället. Men det handlar också om ord, exempelvis att prata om *prioriterade* områden i stället för *utsatta*, som någon slags motståndshandling i historieskrivandet. Ett annat är att prata om det kristna hoppet.

– I mötet med våra församlingsmedlemmar kan vi bekräfta att världen vi lever i är hopplös på många sätt. Men vi behöver också berätta om att det finns någon som är med dig i hopplösheten. Hoppet om Guds ingripande pekar envist mot ett bättre liv.

Det säger Ralph Sjöholm, kyrkoherde i Södertälje pastorat. Hans hopp springer ur en Gud som är övervåldigande, och han vill gärna använda ord som evangelium och helighet.

– Den tiden då vi var ängsliga och kanske lindade in

vårt budskap är förbi. Vi har krig och fattigdom som kryper nära inpå oss, då behöver vi ett annat kristet språk. Och jag tror inte att det är konstigt i de nya generationerna. Nu vill man ha det som är rakt och ärligt, säger Ralph.

– Svenska kyrkan kanske uppfattas som lite mesig och inte så företagsam, men det är ingen mjuk och trevlig hoppkänsla vi vill förmedla. Kyrkan bär en helig vrede när det kommer till orättvisa och förtryck och vi är uthålliga.

Potentialen finns, i Södertälje finns många olika kyrkotraditioner och Ralph menar att alla måste med, de olika kyrkorna bidrar med olika bitar.

Svenska kyrkan är duktiga på det här med handling. Södertälje är ett väldigt diakonalt pastorat, hemlösa får duscha, den som fryser får vinterkläder, människor får hjälp att räta upp sina liv. Men de ortodoxa kyrkorna är bättre på det här med helighet tycker han.

– De har en syn på Gud som en mäktig och helig närvaro ibland oss. Inom ortodox kyrklighet är Guds allsmäktighet självklar. Svenskkyrkligt språk är ofta mer intellektuellt, medan de mer talar om en relation till det heliga. Tillsammans kan vi erbjuda handling och hopp.

Genom fler kyrkor visas Guds avbild på olika sätt i samhället.

– De senaste fyra till fem åren har vi närmat oss varandra väsentligt. Nu behöver vi be tillsammans om de här sakerna och inspireras av hur Jesus närmade sig människor.

MARLENE W ANTONSON

I gudstjänsten ärar vi i både ord och

Domprost Christofer Lundgren guidar oss igenom vad som händer i gudstjänsten och varför vi

STÅ UPP. När vi står öppnar vi upp oss och visar på vördnad, förklarar Christofer Lundgren.

REDAN KYRKOBYGGNADEN som sådan ärar Gud. Den stora domkyrkan i Strängnäs vetter mot öster, därifrån går solen upp och därifrån ska Kristus en dag komma tillbaka i härlighet. Prästens tjänstgörande vid högaltaret, kallat ad orientem, åskådliggör hur prästen, tillsammans med folket, vänder sig mot Gud och väntar något från honom. Det sättet att fira gudstjänst tillämpas idag främst vid olika vigningar och stora helger. Oftast står i stället prästen vid centralaltaret mitt i kyrkan vänd mot församlingen – även kallat versus populum.

– Det är en ordning som blev vanligare från mitten av 1900-talet och framåt, och visar på en förändring i

synen på *vem* som är det gudstjänstfirande subjektet. Med centralaltaret är det tydligare att det är församlingen tillsammans som firar gudstjänst, de kristnas gemenskap blir tydligare, förklarar Christofer Lundgren.

ALLT SOM finns och görs i kyrkan är tänkt att föra tankarna mot Gud; det förgyllda altarskåpet, bilderna, de liturgiska kläderna, agendans omslagsbild, hur prästen och andra medverkande rör sig i rummet. Altaret – platsen för Guds närvaro, i alla hans uppenbarelser.

– Det finns till och med en duk som kallas altarblöjan, den symboliserar krubban där inkarnationen sker.

ÄVEN OM det finns möjlighet till variation har gudstjänsten vissa givna element.

– Hela mässan är som en bön där vi både får ta emot Guds uppenbarelse och närvaro genom texterna, predikan och nattvarden, men också där vi får bära fram något till guds altare, genom vår bekännelse och våra böner. Det blir vårt svar på Guds uppenbarelse, säger Christofer Lundgren och pekar ut de mest ”äro-relaterade”.

Tidigt i gudstjänsten är det dags för *Kyrie*, ”Herre förbarma dig”, ett rop till Kristus som anknyter till den blinde Bartimaïos rop till Jesus (Mark 10:47). Genom kyriet centreras gudstjänsten kring Kristus och visar på vår förväntan och vårt beroende.

Gloria, till exempel ”Ära åt Gud i höjden och frid på

När Gud är med och styr penseln

Gunilla Gustafsson är diakon i Södertälje och arrangerar kurser i ikonmålning i församlingens regi.

– Ikonmålning är ett synligt sätt att ära Gud. Gud är med och styr penseln, säger Gunilla Gustafsson.

– Nybörjare brukar vara oroliga att de inte kan måla men det är mer en teknik än konst. Ikonen kommer antagligen inte se ut som du tänkte, för det är inte bara din hand som skapar utan även Gud är med. Alla kan lära sig. Samma motiv kan bli väldigt olika

för olika människor. Du målar in Guds ansikte, men också dig själv i bilden. Gunilla undervisar inte själv utan är med och målar.

– För mig blir ikonmåleriet både att ära Gud i det jag gör med händerna och en sorts meditation. Man målar lager på lager med koncentration och fokus.

När grupperna avslutas välsignas de färdiga ikonerna i en gudstjänst eller vesper.

I januari 2023 börjar nästa veckokurs och i maj planeras en intensivhelg i Ikonmålning i Svenska kyrkan i Södertälje.

PIA ANDERSSON

Ikon -what?

IKON kommer från det grekiska ordet 'eikon' som betyder 'bild', 'avbild'.

IKONER är heliga bilder som föreställer Kristus och änglar, Guds Moder, händelser ur bibeln, helgon eller andra heliga personer.

IBLAND kallas ikoner för ”fönster mot himlen”. Ikonen är en bild som tar oss med bortom tid och rum, in i mysteriet. I ikonerna anar vi Guds närvaro.

ALLA KAN. Gunilla Gustafsson arrangerar kurser i ikonmåleri.

handling

gör som vi gör.

jorden till människor som han älskar”. Den världsvida kyrkans lovsång, som vi tillsammans med herdarna på Betlehems äng får stämma in i oavsett hur vi själva just vid detta tillfälle har det i våra liv.

I *Ordet* ingår både bibelläsning, predikan och trosbekännelse. När *evangeliet* läses står församlingen upp, eftersom det är vittnesbördet om Kristus. Läsningen avslutas med ett gemensamt ”Lovad vare du Kristus!”.

– Att stå upp är ett uttryck för att något är särskilt viktigt. Det hjälper oss att vara på alerten, men är också ett uttryck för vördnad. Och genom att stå öppnar man även upp sig på ett annat sätt än när man sitter ner, säger Christofer Lundgren.

Christofer Lundgren

”SAMTALET” MELLAN Gud och människan fortsätter när vi stämmer in i trosbekännelsen, genom *Credo*, som betyder ”Jag tror”. Detta är också ett uttryck för församlingens tillhörighet till den världsvida kristna kyrkan genom tiderna.

I de flesta kyrkor genomförs hela nattvardsliturgin stående. När vi sjunger *Sanctus* (Helig, helig, helig) så stämmer vi in i Jesajas vision av änglarnas sång vid Guds tron. *Agnus dei*; ”O Guds Lamm som borttager världens synder...”, är en bön till Kristus som ger sig själv för världens skull.

MARLEN W ANTONSON

Både det vackra och det som stör visar på Gud

”Jag vill att mina verk ska säga något om den kristna tron och om Gud. De ska vara vackra och värdiga, men även det som stör ögat kan tala om Gud. Materialet är egentligen underordnat motivet, man kan uppnå en fin effekt med trasor i princip men jag använder gärna guld- och silverbroderi. Det syns på håll vilket är viktigt i kyrkorum. En äldre kyrkobrodös lärde mig att alltid ha med något som glimmar – det fångar ögat.

Ofta gör jag klassiska motiv men även det abstrakta kan visa på Gud. Det är intressant vad olika människor ser i samma motiv. Jag återbrukar gärna och återanvänder detaljer till exempel från äldre diakonistextilier för att påminna om dem som gått före.”

Urban Beckfjäll, till vardags ”kyrksyster” inom Ersta diakoni. Sutorium kyrkotextil. Har bland annat gjort kyrkoherde Ylva Evsens korkåpa (se bild).

FOTO: NICKLAS OLSSON

Vad innebär det för dig att ära Gud?

Zandra Öman Lund, 23 år, Vendelsö, volontärsamordnare i Haninge pastorat och ledamot i Stiftelsestyrelsen för stiftsgården Stjärnholm.

– I allt – i alla beslut, alla val som jag gör, funderar jag på om det är bra eller dåligt. Lite utifrån uttrycket WWJD (What would Jesus do). Det är mycket som Gud säger om hur vi ska vara mot varandra och det är att ära Gud för mig, hur vi ärar varandra och ärar Skapelsen.

– Det är inte alltid lätt. Det står att vi ska samla skatter i himlen och inte på jorden men vi lever i ett samhälle där man ska skaffa mer pengar till egen vinning, det gör att vi utnyttjar varandra och skapelsen.

– Jag försöker bemöta människor med kärlek, men det är inte lätt när man möter personer man har svårt för.

– Jag får inspiration från andra människor, Agera-volontärerna, kyrkan och Bibeln – ”Så där vill jag också tänka och leva”.

Mona Bodin, 61 år, Örebro. Husvärd i Olaus Petri församling, Örebro pastorat.

– I mitt jobb i köket så försöker jag se till att det ska finnas fika och soppa på samlingar, då blir det ett bättre tillfälle att resonera om det man hört om på gudstjänsten eller om andra frågor som kommer fram. Det är alltid lättare att komma igång och prata med lite fika för det kräver att man sätter sig ner.

– Jag vill att mitt förhållningssätt till människor ska präglas av omänsklighet. Jag gläds av att vi, här finns också ideella och personer som arbetstränar, kan ge dem som kommer hit hemlagat och hembakat. Många har inte råd eller möjlighet att baka själva. Det är mycket uppskattat, och blir också tillfälle till samtal.

– Vi jobbar med Mary-metoden för personer som behöver arbetsträna och att lyfta människor och se dem växa, det tycker jag är att ära Gud.

Jan-Olov Karlsson, 65 år, Katrineholm. Ordförande i kyrkorådet i Katrineholmsbygdens församling.

– Som förtroendevald känner jag en tacksamhet och ett stort ansvar gentemot medlemmarna att göra vad jag kan för att kyrkan ska kunna utföra sitt grundläggande uppdrag med gudstjänst, undervisning, diakoni och mission.

– Det kan innebära att man får ta svåra och ovälkomna beslut när vi måste minska våra kostnader på grund av en krympande ekonomi, men jag försöker att vara väldigt lyhörd och lyssna innan jag fattar beslut. Det tycker jag är viktigt.

– Det som styr mig, och som jag menar är att ära Gud är att följa de 10 budorden.

Om ni äter eller dricker eller vad ni än gör, så gör allt till Guds ära (1 Kor 10:31)

LIV TILL Guds ära

Att ära Gud är enkelt uttryckt att leva enligt principen "tack så mycket" – ett svar på allt människan fått från Gud. Det handlar inte främst om att befästa en underdånighet, tvärtom – det är att erkänna en annan maktstruktur än den som råder i världen.

Bakom orden

Jan Eckerdal, teologisk rådgivare på Sveriges kristna råd. Tidigare stiftsadjunkt i Strängnäs stift.

Författare till boken "Fästpunkten", Verbum, som skrevs till Strängnäs stifts präst- och diakonmöte våren 2022.

"Ära åt Gud i höjden och frid på jorden, bland människor som han älskar" sjunger prästen. Församlingen ställer sig upp: "Vi prisar dig, vi tillber dig, vi tackar dig för dina verk". Var och varannan söndag deltar jag i den eller någon annan version av gudstjänstens Gloria. De högtidliga orden klingar lite gammeldags. Den som stämmer in tar del i ett liturgiskt skeende som traderats i flera tusen år. I en samtid där misstron mot givna auktoriteter är utbredd, håller vi fast vid en regelbunden rituell handling där vi upphöjer Gud och ger Gud äran i våra liv. Hur kommer det sig att vi fortsätter med denna urgamla handling?

Ska det tolkas som ett tecken på att vi kristna har ett undergivet kynne? Det tror jag inte alls, även om språkbruket emellanåt tas i bruk av krafter som har intresse av att hålla människor medgörliga. Men den livshållning som är förbundet med att sjunga Guds ära har genom århundradena minst lika ofta gjort de kristna besvärliga att hantera för världens makter.

Tänk på Jesu mor Maria och hennes svar på ängels oerhörda budskap om att hon skulle bära frälsaren till

världen. "Jag är Herrens tjänarinna, må det ske med mig som du har sagt" (Luk 1:38). Man kan välja att läsa de orden som underdåniga, som en maktlös kvinnas fogliga ja. Men om man lägger betoningen i hennes ord lite annorlunda framträder ett annat stråk. "Jag är Herrens tjänarinna". Det vill säga ingen annans. I en tid där en kvinna tillhörde sin far till dess han överlämnade överförmyndarskapet till hennes man, slår Maria fast att på Herrens plats i hennes liv finns Gud, ingen annan. Marias bekännelse till Herren är inte en kuivad människas acceptering av det oundvikliga. Istället är det ett sätt att bejaka den omstörtande kraften i att leva till Guds ära. Jag tillhör Herren! Att upphöja Gud bär ett incitament till befrielse från sådant som förtrycker och håller människor och övriga skapelsen fångna under omänskliga livsvillkor.

ETT ANNAT sätt att uttrycka saken är att vi när vi sjunger Guds lov gör det med insikten om att varje människa – medvetet eller omedvetet – lever till någons ära. Vi är, som teologen Alexander Schmemmann uttrycker det, *homo adorans*, tillbedjande eller dyrkande varelser. Någoting riktar vi våra liv mot genom att vi uppfattar det som det högsta och mest eftersträvarsvärda. Om den platsen står tom i en människas liv fyller hon snart platsen med något annat, kanske längtan efter rikedom, maktposition eller viljan att bli beundrad. Martin Luther menade rent av att det är det som går att finna på den platsen i en människas liv – det som vi strävar efter och väntar oss allt gott av – som i realiteten är den människans gud. Vi bör därför odla en vaksamhet inför vad som intar den positionen. För vad som än finns där utövar det makt över oss. Vad finns på

den platsen i ditt liv?

Det annorlunda med den Gud som kristen tradition vittnar om, är att det är en Gud som gör bruk av sin makt på ett mycket ovanligt sätt. I den kristna trons centrum finns berättelsen om hur Gud väljer att låta sin ära och himmelska härlighet ta sig uttryck i en riskabel och sårbar kärlekshandling. Med orden i Filipperbrevets kristushymn:

Han ägde Guds gestalt men vakade inte över sin jämlikhet med Gud, utan avstod från allt och antog en tjänares gestalt då han blev som en av oss. När han till det yttre hade blivit människa gjorde han sig ödmjuk och var lydig ända till döden, döden på ett kors. Därför har Gud upphöjt honom över allt annat och gett honom det namn som står över alla andra namn (Fil 2:6-9).

Genom sin reservationslösa kärleksgärning i Kristus ställer sig Gud försvarslös. Det oväntade är att just sårbarheten och försvarslösheten visade sig härbargera något enastående kraftfullt. Guds svaghet är starkare än människans styrka, som Paulus skriver (1 Kor 1:25). Kraften i Guds svaghet visar sig inte minst genom att den i alla tider fungerat magnetiskt på många människor. Guds sårbarhet drar människor till sig eftersom den representerar en gudomlig kraft som samtidigt inte är hotfull. I Kristusberättelsen möter vi den Gud som vägrar utöva sin makt genom att spela maktspelet på världens premisser. Jesus avstår från att använda sin position och sin kapacitet för att säkra sina egna intressen, på bekostnad av andras. Korset blir den yttersta konsekvensen av det valet.

När vi i gudstjänst och liv upphöjer och ärar Kristus innebär det därför en sorts gudomlig kortslutning av sådana världsliga maktstrukturer som dominerar oss och förminskar våra liv. För Kristus väg är inte att använda sin gudomliga status för att uppifrån dominera andra. Hans väg är en annan. Med teologen William Cavanaugh's ord: "Världens frälsning sker inte genom tvång, utan genom fascination och förundran".

I PSALTAREN framträder Guds vilja till ömsesidighet i relationen till oss som något som på ett underbart vis också sätter oss i omedelbar relation till varandra och till hela skapelsen. På ett särskilt tydligt sätt blir detta synligt i Psaltarens beskrivning av världen. Låt mig ge några exempel:

I Psaltarens psalm 8 beskrivs hur Guds ära och härlighet framträder mitt i vår värld som tecken på Guds närvaro i skapelsen. Ja, Gud visar sig vara så generös med den härlighet och ära som egentligen bara tillkom-

mer Gud att Gud delar med sig av den:

*När jag ser din himmel, som dina fingrar format,
månen och stjärnorna du fäste där,
vad är då en människa, att du tänker på henne,
en dödlig att du tar dig an honom?
Du gjorde honom nästan till en Gud,
med ära och härlighet krönte du honom.
(Ps 8:4-6 författarens fetkursivering)*

MÄNNISKAN BLIR med ära och härlighet krönt till att likna Gud. Närvaron av Guds ära, den som upprättar liv och gudsgemenskap, får människan och resten av

” I de stunder en människa helt och hållet befinner sig **i flödet** av att **ta emot livet** som en gudomlig gåva och returnera det genom att leva till Guds ära, befinner hon sig i sitt **rätta element**.

skapelsen ta emot som en gåva. Gåvans riktning är från Gud till skapelsen. Gud är det aktiva subjektet.

Men samtidigt är det slående att rörelsen i psalm 8 också går åt andra hållet. Hela psalmen är konstruerad som en lovsång till Gud. "Herre vår härskare, väldigt är ditt namn över hela jorden. Jag vill besjunga din himmelska prakt med ett barns, ett dibarns mun", sjunger psalmisten (8:2-3). Den omedelbara responsen på den härlighetsgåva som Gud ger sin skapelse är att ge den tillbaka till gåvans givare genom att ära Gud.

Att som människa leva enligt sin gudomliga bestämning är att kliva in i ett ömsesidigt flöde mellan Skaparen och skapelsen. En sådan livshållning har konsekvenser för alla delar av livet. I de stunder en människa helt och hållet befinner sig i flödet av att ta emot livet som en gudomlig gåva och returnera det genom att leva till Guds ära befinner hon sig i sitt rätta element. Då är människan fullt ut sig själv, i den meningen att hon är det som Gud skapat henne till att vara. När vi som kyrka samlas till gudstjänst är det just den hållningen vi övar oss på. Gudstjänstens olika liturgiska moment ger ett yttre stöd för en livshållning som tar emot livet som en gåva från Gud och sedan returnerar gåvan genom tillbedjan och lovsång. När vi i slutet av gudstjänsten sänds ut i världen är det med uppdraget att låta den hållningen få konsekvenser för alla delar av livet.

Ibland uttrycks uppdraget att fira gudstjänst som att poängen är att vi gör oss till skapelsens talesperso-

ner och bär fram hela skapelsen inför Gud. I ett vitalt gudstjänstliv kan nog ett visst moment av den tanken vara bra. I Första Petrusbrevet uttrycks saken som att de kristna är ett ”utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk” som är kallade att förkunna Guds storhet (1 Petr 2:9). Men det skulle vara ett stort misstag att utifrån det dra slutsatsen att vi människor därmed har kommit längre i vår gudstillvändhet än andra delar av

” Det är en **utmärkande** sak för människan att hon så ofta har klara problem med **att vara just människa**.

skapelsen, som om vår gudstjänst skulle vara en sorts skapelsens pionjärverksamhet i en i övrigt gudsfrånvänd värld. En sådan självbild, där människan ser sig som överordnad allt annat som Gud gett liv, har vållat skapelsen mycket skada. Den har alltför ofta frestat människan att exploatera skapelsen för sina egna syften snarare än att söka harmoniskt samspel med den.

Därför kan det vara ödmjukande att upptäcka att Bibeln som helhet inte framställer saken som att människan skulle gå i bräsch för skapelsens uppgift att vända ansiktet mot sin skapare och ära Gud. I en mening kan man säga att det är precis tvärtom. Vi är snarare sist på bollen. Resterande delen av skapelsen är redan i full gång att ära Gud, bara genom att vara det den är skapad till att vara. Träden ärar Gud genom att vara träd och fåglarna genom att vara fåglar.

Intressant nog är det inte ett särskilt starkt bibliskt tema att lovsjunga världens skönhet eller berätta om hur vacker den natur som Gud skapat är. I senare historiska epoker har naturlyriska skildringar blivit till en egen kristen genre. Men i Bibeln är naturen inte i första hand objekt för lovsång, utan oftare lovsångens subjekt, det vill säga den som aktivt lovsjunger sin skapare.

*Må himlen fröjdas och jorden jubla,
havet brusa och allt det rymmer,
marken och allt den bär må glädja sig.
Då skall alla träd i skogen jubla
inför Herren.*

(Ps 96:11–13)

Perspektivet förändras på ett ödmjukande sätt när

man inser att det bara tycks vara människan i hela skapelsen som behöver extrastöd för att vara det som hon är skapad till att vara. Det är en utmärkande sak för människan att hon så ofta har klara problem med att vara just människa. Vare sig älgar, träd eller stenar tycks hemsökas av liknande identitetsproblematik. De är redan Gud genom sin blotta existens.

Extrastödet till människan är i kristen tradition knutet till vårt regelbundna gudstjänstfrände. Ser man på saken ur ett sådant perspektiv befolkas alltså inte gudstjänsten av människor som höjer sig över den övriga skapelsen för att delta i något högre och himmelskt. Tvärtom är gudstjänsten platsen där människan får stöd i att stämma in i den flödande lovsång som ständigt pågår.

Det är i det ljuset jag vill se gudstjänstens Gloria. Som en stödjande påminnelse om vilka vi är skapade till att vara. I Psaltaren 148 beskrivs det himmelska tillstånd som uppstår när det sker. Där skriver psalmisten med en helt sömlös övergång in människan som en del av den lovsjungande skapelsen. Världens kungar och domare, ynglingar, flickor och gamlingar prisar Herren sida vid sida med höjder och berg, fruktträd, kräldjur och boskap.

*Prisa Herren på jorden,
havsdjur och väldiga djup,
blix och hagel, snö och dimma,
du stormvind som gör vad han befäller,
alla höjder och berg,
alla fruktträd och cedrar, vilda djur och boskap,
kräldjur och flygande fåglar,
alla jordens kungar och folk,
alla dess furstar och domare,
ynglingar och flickor,
gamla och unga.
De skall prisa Herrens namn,
hans namn är det enda upphöjda,
över jord och himmel är hans majestät. (Ps 148:7–13)*

Den splittrade skapelsen står återförenad. Den sammanfogande rörelsen består i att allt deltar i en enda lovsång till Guds ära. Och människan tar äntligen sin himmelska plats som jordad del av det skapade.

JAN ECKERDAL

Texten är skriven utifrån boken ”Fästpunkten”.

Inled nya året med böneveckan

BÖNEVECKAN för kristen enhet är världens största ekumeniska manifestation som genomförs samtidigt i cirka 120 länder. Den infaller 18–25 januari, samma datum varje år.

Temat för ekumeniska böneveckan 2023 är: "Gör det goda, sträva efter rättvisa" (Jesaja 1:17). På Sveriges kristna råds webb finns bland annat teologiskt grundmaterial, gudstjänstmaterial, bibelord och böner dag för dag att använda. Årets material har förberetts av Minnesotas kristna råd.

Huvudgudstjänsten firas (söndag 22 januari) oftast ekumeniskt tillsammans med lokala församlingar från olika kyrkor och samfund. Var med. www.skr.org/vart-arbete/boneveckan/material/

Vintermöte om musik- och gudstjänstliv

VINTERMÖTET är en fortbildningskurs för alla som är intresserade av kyrkans musik- och gudstjänstliv. Vintermötet innehåller föredrag, sång, samtal, gudstjänster samt god mat och vacker miljö.

2023 års möte äger rum 9–11 januari på Sigtunastiftelsen och det är Sveriges Kyrkosångsförbund som står bakom.

Vintermötet passar både kyrkomusiker, präster, diakoner, pedagoger, körsångare och andra intresserade som vill ägna ett par dagar åt upplevelser och samtal kring gudstjänstarbete och kyrkans musik och liturgi.

Organist till anrik plats

Organisten Christopher Gray från Truro Cathedral, vårt vänstift i Cornwall England, har blivit utsedd till ny organist och dirigent i anrika St John's College i Cambridge! Stort grattis till denna fina tjänst säger vi!

Gör Marlenes saffrans-glass

Det här behövs till cirka 6 portioner

- 3 st äggulor
- 0.5 dl socker
- 2 msk honung
- 1 pkt saffran
- 3 dl vispgrädde

Gör så här

1. Vispa äggulor, socker, honung och saffran pösigt. Vispa grädden och vänd ner i smeten.
2. Fördela glassmeten i portionsglas eller stor form och frys in i minst 4 timmar. Ta ut ur frysen 20 minuter före servering. Garnera med hallon.

Kyrkomusikerutbildning räddas

KYRKOMÖTET beslutade om ett tillfälligt ekonomiskt stöd till Marie Cederschiölds kyrkomusikerutbildning i Stockholm, skriver Kyrkans tidning. Skolan har kämpat med finansieringen en längre tid och tog hösten 2022 inte in några nya elever. Utan stöd kommer utbildningen att läggas ner.

– Det tillfälliga stödet är verkligen behjärtansvärt och glädjande som situationen är just nu, men i längden är det statens angelägenhet att ekonomiskt stå för yrkesutbildningar, säger Torvald Johansson domkyrkoorganist Strängnäs och ledamot i kyrkomötet.

Enligt beräkningar kommer det att behövas 700 nya kyrkomusiker innan 2030 för att fylla pensionsavgångar.

Kulturpris på kyrkomötet

Katarina Pirak Sikku, konstnär och pristagare.

SAMISKA rådets kulturpris gick i år till konstnären Katarina Pirak Sikku som får priset för sitt arbete med att visa på hur Rasbiologiska institutets verksamhet drabbade samerna.

– Genom din konst tar du tillbaka de bilder av oss samer som finns i de rasbiologiska arkiven. Du upprättar de som stod framför kameran och mättes och förnedrades. Du ger genom din konst också ytterligare möjligheter att bearbeta kyrkans skuld i detta, sa Erik-Oscar Oscarsson, ordförande i Samiska rådet i Svenska kyrkan när han delade ut priset på årets kyrkomöte.

Priset är 50 000 kronor.

FOTO: NILS-HENRIK SIKKU

Pias pepparkaks-pyssel

Gör din egen pepparkakskrans till köket. Denna fina krans lämpar sig bäst för inomhusbruk.

1. Köp en burk pepparkakshjärtan.
 2. Klipp ut en ca 2 cm bred cirkel av kartong.
 3. Limma (med limpistol eller "Karlssons klister") en rad pepparkakor bredvid varandra på kartongen.
 4. Limma ytterligare en rad pepparkakor på de andra, omlott.
 5. När allt är torrt, fäst ett fint rött snöre, så att du kan hänga din krans.
 6. (Valfritt) Sikta över lite florsocker.
- Färdig att hängas upp!

Fem böcker för Svenska kyrkans identitet

Allt som händer i en gudstjänst sker av en anledning och är reglerat i olika gudstjänstböcker. Det skapar igenkänning och säkrar att kyrkans tro förkunnas på rätt sätt.

GUDSTJÄNSTER FIRAS varje söndag och ofta även på andra dagar i Svenska kyrkans församlingar. En gudstjänst är alltid öppen för alla och kan gå till på många olika sätt. Men inte hur som helst.

Det finns fem böcker som vi kallar Gudstjänstböcker som reglerar gudstjänstfirandet och som antas av kyrkomötet. Böckerna är viktiga för kristen tro och gudstjänstlivet och är gemensamma för hela Svenska kyrkan. De både formar och uttrycker en evangelisk-luthersk identitet.

– Gudstjänstböckerna finns bland annat till för att värna församlingsbornas gudstjänster. De ger stor igenkänning men lämnar också utrymme för egen utformning. Det är inte prästen eller någon annan som bestämmer och ”äger” gudstjänsten, utan det bygger på ett samarbete. Ett samarbete mellan exempelvis kyrkobesökare, kyrkomedlemmar, kyrkorådet, präst och kyrkomusiker – hur man vill göra och vad som passar församlingen, förklarar Helena Inghammar, stiftsadjunkt för teologi i Strängnäs stift.

AV DE fem gudstjänstböckerna används ”En liten bönbok” minst, även om exempelvis alla huvudgudstjänster innehåller moment av bön. Som församling måste man inte använda böner ur ”En liten bönbok”. Även psalmer kan bytas ut.

– I alla gudstjänstböckerna finns delar som väldigt sällan används men de är ändå viktiga för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. De är tillsammans ett starkt och viktigt uttryck för vår kyrkans tradition och liv, därför finns även de delarna kvar, säger Helena Inghammar.

Helena Inghammar

UNDER EN gudstjänst sjunger vi psalmer, läser ur Bibeln, tolkar bibelordet i en predikan, ber och firar ofta nattvard.

– Psalm-boken är en guldgruva som innehåller många delar av gudstjänstböckerna. Titta och läs i den, den är väldigt användbar... och många har en hemma!

PIA ANDERSSON

Psalm-boken

I psalm-boken finns psalmer (sånger) som församlingen använder vid gudstjänsterna. Psalmerna ska överensstämma med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. En psalm är i första hand tänkt för Svenska kyrkans församlingar, för gudstjänstsammanhang, och skapad för att kunna sjungas av en grupp människor tillsammans. Psalmerna 1–700 är antagna av kyrkomötet.

Psalm-boken innehåller också många bibeltexter och böner.

Svenska kyrkans nuvarande psalm-bok, Den svenska psalm-boken, togs i bruk den första advent 1986. Nu pågår en omarbetning av den och man ser över både de psalmer som redan finns i psalm-boken och vilka nya psalmer som ska tas med.

Förslag till nya psalmer kan skickas in digitalt fram till 31/12 2022 via svenskakyrkan.se/psalm-boken

En liten bönbok

I ”En liten bönbok” finns böner för alla tillfällen, för människor i alla åldrar, i olika livssituationer. Böner till tröst och glädje, om tro och tvivel och om liv och död. Det finns böner att läsa tillsammans med många och böner att läsa ensam.

”En liten bönbok” har sedan reformationstiden representerat Svenska kyrkans tro och bönetradition, och revideras då och då för att vara i takt med sin tids språk- och samhällsutveckling.

Evangelie-boken

I Svenska kyrkans evangelie-bok finns alla de bibeltexter som man läser i gudstjänsterna och som man predikar över.

Evangelie-boken spänner över tre år (så kallade årgångar) där varje söndag har sitt specifika tema. Varje söndag innehåller en bibeltext ur Gamla testamentet, Evangelierna, de nytestamentliga breven (Episteltext), samt en psaltarsalm och dagens bön.

Efter tre år börjar man om med första årets texter. Boken innehåller även texter för andra helgdagar.

ILLUSTRATION: LOVISA VESTLING

Bibeln

Bibeln är inte en enda lång bok, utan består av två, gamla och nya testamentet med sammanlagt 66 separata böcker. Bibelns texter kallas ofta för böcker. Bibeln är skriven av människor och för människor, men inspirerad av Gud. Bibeln visar vem Gud är och hur Gud handlar i historien och i våra liv. I Bibeln möter vi Guds ord, alltså det som Gud vill säga oss. Bibeln ger livsmod, kraft och tröst. Att läsa Bibeln innebär att man behöver tolka texten.

Bibelböckerna har olika karaktär: poesi och berättelser, lagar och profetiska texter, evangelier och brev.

Kyrkohandboken

Den svenska kyrkohandboken används av den som leder en gudstjänst, vilket oftast är prästen. Det är en handbok som ger ordning och struktur för olika gudstjänster och för dop, konfirmation, vigsel och begravning. Handboken finns som tre delar/böcker: Huvudvolym, Musikvolym och Missale.

En präst i Svenska kyrkan är skyldig att följa kyrkohandboken och får inte på eget initiativ göra förändringar. När det gäller vanliga gudstjänster ger kyrkohandboken många möjligheter till variation.

Kyrkohandboken finns också på sex nationella minoritetsspråk: fyra dialekter av romska, finska, meänkieli, nordsamiska, lulesamiska och på sydsamiska.

Handboksöversättningen till teckenspråk kommer att få börja användas till pingst.

Gudstjänsten och dess fem böcker

- Bibeln
- Den svenska kyrkohandboken
- Den svenska psalmboken
- Den svenska evangelieboken
- En liten bönbok

I kapitel 18 i Kyrkoordningen (Svenska kyrkans "lagbok") beskrivs de böcker som gemensamt ska visa på Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Böckerna ska antas av kyrkomötet.

Gudstjänsten speglar söndagens tema i psalmer, sånger och predikan. Predikan utgår ofta från evangelietexten, men kan också utgå från, eller anknyta till övriga texter.

FOTO: PRIVAT

Linnéas församlings- tidningstips!

1. Satsa på kvalitet. Se till att ha bra bilder och illustrationer som får läsaren att fastna.
2. Tänk inte bara text Form-givningen leder in till läsning.
3. Var lokal. Skriv om sånt som har anknytning till bygden.
4. Våga överraska. Skriv om sådant som man inte förväntar sig att en kyrkotidning ska skriva om.
5. Leta scoop överallt! Lek detektiv och snappa upp när någon renovering görs i kyrkan, berätta om en spännande person i församlingen eller om en ny orgel som ska köpas in.

PRISAD. Linnéa Malmberg älskar att göra tidningar – och det märks. För tredje gången mottog hon nyligen ett av Publishingprisets utmärkelser.

”Jag hoppas kunna inspirera andra”

Linnéa Malmberg är kommunikatör i Järna-Vårdinge pastorat. I år belönades hon med silver i Publishingpriset för sin församlingstidning.

Det är andra året i rad som du får ett av Publishingprisets utmärkelser för Kyrkobladet. Vad är hemligheten?

– För det första har jag fått stort förtroende från kyrkoherden att utveckla tidningen i den riktning som jag tror fungerar för församlingen. För det andra har jag fått budget till att göra det här – det är en förutsättning. För det tredje har jag en stor kärlek till tidningar och det skrivna ordet.

– Jag har nominerat mig själv i tävlingen för att driva mig till att göra en bra produkt. Det är inte ära och berömmelse jag söker, jag hoppas kunna inspirera andra. Att de kan se att om hon kan, så kan vår församling också.

– Tidigare år har det funnits flera andra församlingar i finalen som har varit nominerade. Det är viktigt att lyfta fram.

Du är utbildad journalist. Hur kommer det sig att du arbetar i Svenska kyrkan?

– Jag ramlade mer eller mindre in i kyrkan. Jag har alltid varit intresserad av att vara i ett sammanhang med mening, där jag får jobba med frågor som inte är ytliga.

Vad vill folk läsa om, tror du?

– Jag får ofta mycket positiva reaktioner när jag skriver om människor som är begravda på våra kyrkogårdar och deras livsöden. Alla har något att berätta. Även de som ligger begravda. Det finns otroligt många livsöden som har format den församling där man bor.

– Existentiell hälsa är ganska allmänt – men det har en koppling till tro också. Det är något som folk har upplevt att de kan relatera till.

– Jag försöker också att ta in teologiska och mer djuplodande artiklar i varje nummer på något sätt. Det är väldigt viktigt. Jag vill att folk ska lära sig någonting – det ska inte bara vara kul, säger Linnéa och skrattar.

Vem är din önskeintervju till nästa nummer av bladet?

– Martin Lönnebo skulle jag vilja ha med. Anledningen är att vi har en väldigt uppskattad frälsarkransgrupp i pastoratet. Jag tycker mycket om hans böcker och det finns en relevans i det han säger och skriver – både för de som är aktiva och de som ännu inte har vågat sig till kyrkan.

Linnéa Malmberg

ÅLDER: 42 år.

BOR: Mölbo, utanför Järna.

GÖR: Kommunikatör i Järna-Vårdinge pastorat och redaktör för församlingstidningen Kyrkobladet.

AKTUELL: Mottog silver i Publishingpriset, kategori medborgartidningar, för Kyrkobladet år 2022 (och guld 2021, finalplats 2017 och guld 2015).

FAMILJ: Man och tre barn.

FRITID: Kultur i alla dess former, historia, inredning, renovering och innebandy.

LOVISA VESTLING

Lär dig om kris och beredskap i vår

Tillhör du presidiet i din församling eller pastorat? Anmäl dig då till någon av vårens **presidiekonferenser** på stiftsgården Stjärnholm! I samarbete med bland annat Länsstyrelsen och Försvarsmakten informerar stiftet om hur Svenska kyrkan hanterar kris och beredskap. Vad gör vi till exempel om elförsörjningen slås ut? Under konferensens två dagar får du också närvara vid biskopens kvällsmässa och lyssna till gästföreläsaren David Thurfjell, som har skrivit boken Granskogsfolk: hur naturen blev svenskarnas religion. Välj ett tillfälle som passar dig: 1–2 mars, 8–9 mars eller 19–20 april.

LOVISA VESTLING

JANUARI

Döpt till ett uppdrag - uppdraget

Under våren 2023 erbjuder Strängnäs stift en utbildning för dig som är ideell och vill fördjupa dig i ett särskilt uppdrag i församlingen.

FEBRUARI

11-12/2 Ungdomskörhälsning

Välkomna till ungdomskörhälsning i Strängnäs domkyrka! Kyrkosångsförbunden i Strängnäs och Stockholm stift gör en gemensam satsning på ungdomskörer.

Uppdrag, tro och liv – Källan 33

Som medarbetare i Svenska kyrkan omfattas du av dess uppdrag, tro och liv. Genom kursen "Källan" kan du fördjupa din kunskap om kyrkan, dess uppgift och mål. Kursen vänder sig till dig utan kyrklig profilutbildning. Fyra delkurser under två terminer 2023. På stiftsgården Stjärnholm.

Barnledarutbildning

Utbildningen vänder sig till dig som saknar fackutbildning eller som saknar kyrklig inriktning på din utbildning. Du ska också ha en tjänst som riktar sig till barn 0–12 år. På stiftsgården Stjärnholm. Anmälan senast 15/2.

2023 - PLANERA FÖR NÄSTA ÅR

17–19/2 IKON, Stjärnholm
4/3 Inspirationsdag för unga orgelelever, Härads kyrka
17–19/3 Barnläger "VårTid", Stjärnholm
23–24/3 Ledarutbildning för dig som är ledare men inte chef
24–26/3 Läger för små konfirmandgrupper, Stjärnholm
29–31/3 och 27/4 Utvecklande ledarskap
28/3 Teologiskt rådslag, Strängnäs
15/4 Inspirationsdag för unga orgelelever, Turinge-Taxinge församling
22/4 Konfirmanddag, Stjärnholm
12–14/5 Skrivarkurs, Stjärnholm
12–14/5 Fotokurs, Stjärnholm
13–14/5 Barnkörläger, Stjärnholm

16/5 Barndag, Stjärnholm
27–28/5 Tillsammans-läger
Hållbar gudstjänst, Stjärnholm
28/5 Sändningsmässa för stiftets katekumener, Strängnäs
19–21/6 Teologisk klassikerkurs, Stjärnholm
7–10/8 LIFE, Stjärnholm
6/9 Biskopens möte med de fyra profilerna, Södertälje
9/9 Stiftsfest, Strängnäs
13–15/10 Läger för små konfirmandgrupper, Stjärnholm
20–22/10 IKON, Stjärnholm
1–4/11 Allhelgonaläger, Stjärnholm
8–10/12 På djupet, Stjärnholm

Fokus konfirmation

Inspiration och hjälp kring arbetet med konfirmander i din församling. Digital nätverksträff (1/12) men också grundkurs (12/1) i de riktlinjer som finns och i att skriva en konfirmandhandlingsplan. Du kan också vara med på en dag (7/3) som präglas av praktiska övningar och metoder.

MARS

22/3 Inspirationsdag om energi, klimat och kulturarv

Välkommen till en inspirationsdag då vi samlas för att prata om energi, klimat och kulturarv. Under dagen kommer vi bland annat att beröra energioptimering i kyrkor och hur man genom förvaltning av markområden och begravningsplatser kan främja klimatet och den biologiska mångfalden. På stiftsgården Stjärnholm.

Den största julklappen

VILKEN är den första julkalender på TV du minns?

Det anses ju, som det heter "ofint att fråga en dam om hennes ålder", men stäm av det där med julkalendern med någon och du anar strax svaret du söker. Själv minns jag "En småstad vid seklets början" från 1965. Teskedsgumman året efteråt kan jag nästan återberätta i detalj. Alf Pröysens svorska är barndomens språk för mig.

Konstigt bara att mina barn inte omedelbart delar min entusiasm. Spelar jag förtjust upp Youtube-klipp med gamla tv-program från anno dazumal för mina barn möts jag sällan av jubelrop. Medan jag botaniserar bland 60- och 70-talets barntv-klipp tar de diskret upp sina telefoner och fokuserar på annat. Och ärligt talat – jag förstår dem – "Pellepennan och Suddagumman" i all ära – någon Game of Thrones är de knappast.

På detta tänker jag när jag blickar framåt i evangelieboken och inser att det snart är jul. Av årets många högtider, kyrkliga som icke-kyrkliga, är nog julen den högtid som ger sig i kast med den största utmaningen: den att rota min tid, din tid, allas vår tid, i evigheten.

WARE SIG man tar in eller klär granen tidigt eller sent, köper hem ett nytt pussel eller gör egen senap, packar väskan för avfärd långt bort, schemalägger julaftonens samvaro i enlighet med kyrkans gudstjänsttider eller julstrejkar, så gör man det gärna under rubriken "så har vi alltid gjort". Varje person och varje generation

har sina tidsbundna jul-markörer – handlingsmönster, föremål, maträtter som gör jul i hjärtat för dem. Att öppna lådan med julpynt är något av en tidsresa. Prylarna tar oss bakåt i tiden.

Och det innebär en utmaning för oss kristna. För i samma ögonblick som julens tidsresa tar oss med bakåt i tiden, vill julens kristna grundbudskap att vi stannar här och nu. Medan i princip allt i advent och jul: från krubbbfigurerna till adventsstjärnan, spelar på tillbakablickandets strängar, vittnar julevangeliets berättelse om något bortom tid och rum. Ja, faktiskt om något ännu mäktigare: om något som både hände då, vid en viss tid i ett visst land, och som samtidigt händer nu, här, mitt ibland oss.

Den ekvationen går inte ihop.

Och det är julens största julklapp.

EN JULKLAPP som 2022 öppnas i tilltagande frånvaro av ljus. För nog är mörkret oss närmare nu än på mycket länge. Låt oss därför med än större beslutsamhet glädjas över och fira Jesu

födelsekalas. För genom att tillsammans göra det vi alltid gjort vårdar vi inte bara våra egna och andras rötter utan hela samhällets rötter.

Vi tänder så hoppets ljus kring det som i mångas liv står för kontinuitet och stabilitet (och i relation till de många för vilka denna tid på året snarare vittnar om brist än tillgång – om en möjlighet att exempelvis via ACT Svenska kyrkan göra skillnad).

Och låt oss som kyrka fira advent, jul och trettondedagstid i frimodigt vittnesbörd om att det som hände då, i ett stall för 2000 år sedan, också händer idag och är det första beviset på att den Gud som skapat allt älskar oss så att han genomlever vårt liv – både i preteritum och presens.

Min julkalendersnostalgi är nog inget annat än en längtan efter trygghet.

Och från julkrubbans halm ljuder löftet om den tryggheten i ett spädbarns joller.

BISKOP JOHAN DALMAN